

vodič za roditelje

ULAZAK U SVIJET

ŠKOLE

ULAZAK U SVIJET ŠKOLE

vodič za roditelje

IZDAVAČ
Centar za djecu mlade i obitelj Velika Gorica
www.centar-dmo-vg.hr

ZA IZDAVAČA
Sanda Puljiz Vidović

AUTORICE
Ljubica Lovreković, Sandra Matijević,
Sanda Puljiz Vidović, Ljerka Skendrović

RECENZENTICE
izv. prof. dr. sc. Martina Ferić
prof. dr. sc. Gordana Kuterović Jagodić

UREDNIKA
Sanda Puljiz Vidović

LEKTURA
Irena Jakelić

DIZAJN
Hana Tintor

TISAK
Lotusgraf

NAKLADA
1000 primjeraka

Tiskano 2015.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000901460.

ISBN 978-953-56186-1-4.

Dragi roditelji,

vaše je dijete šestogodišnjak, približava se vrijeme upisa u školu. Sigurno se pitate: Je li moje dijete zaista spremno za školu? Što se u školi očekuje od njega? Što bi ono trebalo znati, moći i htjeti? Jesam li ja kao roditelj spreman za polazak svog djeteta u školu? Što trebam i što mogu učiniti? Što dijete treba naučiti? Pitanja su brojna...

Polaskom u školu dijete, ali i roditelji susreću se s brojnim promjenama. Ono se odvaja od roditelja, prvi se put vrednuje njegov rad. Neka će djeca morati sama boraviti kod kuće. Mnoge od vas brine kako će se snaći s novim pravilima i obvezama. Pitate se hoće li uspjeti mirno sjediti cijeli školski sat, hoće li moći koncentrirano pratiti nastavu, kako će se snaći s učiteljicom.¹

Djetetov uspjeh u školi uvelike ovisi i o roditeljima. Ako imate pozitivan odnos prema znanju, učenju i školi, vrlo je vjerojatno da će i vaše dijete preuzeti takav stav i ponašanje. No vi možete prenijeti i vlastite strahove i uznemirenost na dijete. Jer koliko god se trudili skriti svoje osjećaje, vaše će ih dijete prepoznati. Ono se zbog polaska u školu može osjećati nesigurno, uplašeno i uznemireno. Imajte na umu da dijete učenjem po modelu, čak i kada mi to ne namjeravamo, usvaja naše stavove i ponašanja, pa tako i stavove prema školi.

Ova knjižica namijenjena je vama, roditeljima čija djeca uskoro kreću u školu. Pokušat ćemo odgovoriti na neka od vaših pitanja, ponuditi vam neke igre i aktivnosti kojima možete poticati djetetov razvoj i upoznati vas sa zakonskim odredbama koje se odnose na upis djeteta u školu. Nadamo se da ćemo vama i vašem djetetu pomoći u pripremi za školu.

Autorice

Razvojne karakteristike djeteta prije polaska u školu

6

Što je razvoj i što on uključuje?

Razvoj je slijed promjena u osobinama, sposobnostima i ponašanju djeteta zbog kojih ono raste, postaje prilagodljivije, sposobnije, spretnije, društvenije. Neke od tih promjena povezane su s biološkim sazrijevanjem djeteta, a druge s iskustvom i učenjem.

Razvoj svakog pojedinog djeteta ovisi o njegovu nasljeđu, utjecajima okoline (materijalne i socijalne), o razvoju njegovih neuroloških struktura, aktivnosti i interakciji s okolinom. Razvoj obuhvaća više aspekata dječjeg funkcioniranja: područje tjelesnog razvoja i motorike, spoznaje, govora i komunikacije te emocija i društvenosti. Djetetov razvoj i interakcija s okolinom ovise i o osobinama ličnosti i temperamentu djeteta.

Svako je dijete individua za sebe i razvija se svojim tempom. Neko je dijete motorički spretnije, neko komunikativnije, neko brzo pamti, a neko lijepo crta, piše, pjeva, neko više voli igre i kontakte s drugom djecom dok se neko radije igra samo, neko je samouvjeren i hrabro, a neko nesigurno i plašljivo... Osim toga, nisu sve sposobnosti i vještine jednako razvijene kod svakog djeteta. Neka razvojna područja mogu biti razvijena u skladu s očekivanjem za određenu dob, neka razvijenija, a neka će trebati dodatno poticati. Kako biste imali bolji uvid u razvoj vašeg djeteta, njegove jake strane i posebnosti, navodimo razvojne osobine djeteta u godini prije polaska u školu (6–7 godina).

Tjelesni razvoj obuhvaća:

- zdravstveno stanje, težinu i visinu djeteta koje će mu omogućiti da savlada tjelesni napor dolaska i odlaska iz škole, nošenja torbe te sjedenje u klupi i praćenje nastave,
- razvijenost osjetilnih organa, posebno vida, sluha, dodira, uz nošenje pomagala ako je to potrebno,
- uspostavljenu kontrolu nad fiziološkim potrebama.

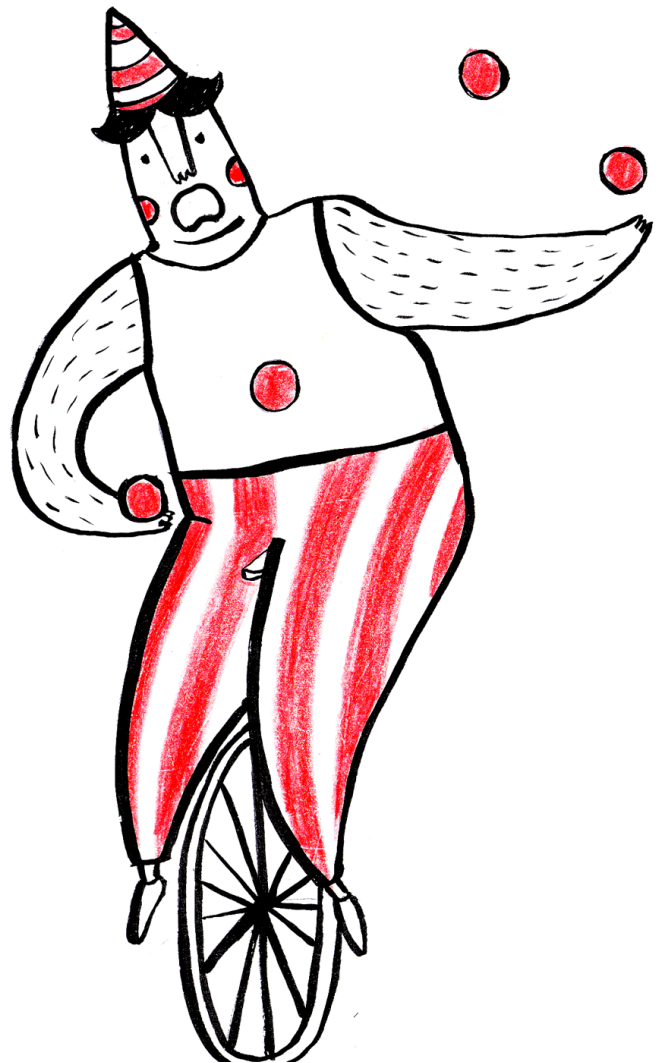
Motorički razvoj obuhvaća:

- ravnotežu i koordinaciju pokreta cijelog tijela – hodanje po suženoj površini, hodanje po povišenoj površini, skakanje na jednoj nozi, penjanje, igre loptom,
- ovladavanje složenim motoričkim vještinama – vožnja bicikla, koturanje, ples, snagu i izdržljivost u aktivnostima hodanja, sjedenja, pisanja, crtanja, nošenja tereta,
- brzinu i preciznost izvođenja jednostavnih motoričkih radnji – umetanje, nizanje, gađanje u cilj, zaobilaženje prepreka...

- fleksibilnost šake i prstiju – nizanje, slaganje, prepletanje...
- finu motoriku – baratanje predmetima, olovkom, škarama, priborom za jelo, alatima,
- uspostavljenu dominantnost jedne ruke – češće je to desna ruka, ali može biti i lijeva,
- razvijenu grafomotoriku – pravilno držanje olovke, povlačenje linija, precrtavanje oblika.

Spoznajni razvoj obuhvaća:

- znatiželju, opažanje i spoznavanje sebe i svijeta oko sebe svim osjetilima: vidom, sluhom, dodirrom, okusom, njuhom, vestibularnim osjetom (ravnoteža i kretanje) te propriocepcijom (gibanje i svijest o položaju dijelova tijela u prostoru),
- motivaciju za učenje, spoznavanje i otkrivanje novoga, pažnju – usmjerenost na neku aktivnost i bavljenje njome 15 minuta, a povremeno, uz kraće prekide, i do 60 minuta,
- ustrajnost i upornost u aktivnosti, želja da se započeto završi,
- razumijevanje pravila i ograničenja,
- razumijevanje i izvršavanje verbalnih naloga,
- razlikovanje i imenovanje boja i nijansi,
- klasifikaciju – razvrstavanje prema barem dvama kriterijima (npr. boja i oblik, boja i veličina...) i prema bitnom obilježju (npr. živo–neživo),
- shvaćanje količinskih odnosa – mehaničko brojanje do 30 te brojanje pridruživanjem (uz pokazivanje prstom) do 13,
- uspoređivanje količinskih odnosa – zna za jedan više ili manje do broja 10,
- razumijevanje vremenskih odnosa: prije–poslije, doba dana, dani u tjednu, godišnja doba,
- razumijevanje prostornih odnosa: gore–dolje, ispred–iza, na – u, ispod – iznad, pored, između,
- razlikovanje odnosa lijevo–desno na sebi, drugima, u prostoru, na papiru,

8

- serijaciju – nizanje i uspoređivanje prema nekom kriteriju (npr. od najužeg do najšireg, od najkraćeg do najdužeg...),
- definiranje pojmova prema višem rodnom pojmu: npr. jabuka – voće, pas – životinja, hlače – odjeća,
- pamćenje i reproduciranje kratke pjesme, priče,
- mogućnost ponavljanja niza od pet brojeva (npr. 35872),
- uočavanje uzročno–posljedične veze, rješavanje jednostavnih problema,
- posjedovanje važnih znanja o sebi, obitelji, okolini,
- crtanje čovjeka s dijelovima tijela i detaljima.

Govorno – jezični i razvoj komunikacije obuhvaćaju:

- pravilan izgovor svih glasova,
- gramatički ispravan govor,
- tečan i razgovijetan govor koji je razumljiv okolini,
- upotreba sve dužih i složenijih rečenica,
- slušanje i razumijevanje govora drugih,
- imenovanje i opisivanje predmeta, pojava, radnji,
- razumijevanje i slijeđenje verbalnih uputa (može izvršiti tri radnje u nizu),
- izricanje svojih potreba, želja, misli, osjećaja riječima,
- iniciranje i održavanje komunikacije, sudjelovanje u razgovoru,
- mogućnost prepričavanja priče, događaja ili doživljaja u logičnom slijedu,
- pokazivanje interesa za brojke i slova,
- mogućnost da se slušanjem rastavljaju kratke riječi na glasove i spaja glasove u riječi: pas = p–a–s, kuća = k–u–ć–a (glasovna analiza i sinteza),
- izražavanje likovnim tehnikama: crtanjem, slikanjem, modeliranjem,
- izražavanje glazbom: pjevanje, udaranje ritma, sviranje štapićima,
- izražavanje pokretom: plesom, glumom.

Emocionalni i socijalni razvoj obuhvaćaju:

- sposobnost prilagodbe novim uvjetima,
- prepoznavanje i imenovanje svojih i tuđih osjećaja,
- izražavanje svojih i uvažavanje tuđih želja i potreba,
- prosocijalno ponašanje – suosjećanje s drugima, spremnost za pomoć, dijeljenje s drugima, sposobnost tješnja,
- kontroliranje burnog izražavanja emocija, posebno ljutnje,
- mogućnost da se strpi, odgodi na kraće vrijeme zadovoljenje svoje potrebe,

- posjedovanje samodiscipline i upornosti u obavljanju aktivnosti – spremnost da se čeka red, da se završi započeta aktivnost,
- radovanje uspjehu, lakše podnošenje neuspjeha, ponovno okušavanje u nekoj aktivnosti,
- poštovanje dogovorenih pravila, suradnja s drugom djecom i odraslima: usvajanje i slijeđenje rutine,
- samostalnost u igri, kreativnost, spremnost na dogovor i na suradničku igru, rješavanje sukoba na nenasilan, društveno prihvatljiv način: mogućnost dogovora i pregovora,
- samostalnost u neposrednoj brizi za sebe – odijevanju, jelu, osobnoj higijeni, upotrebi toaleta...,
- samostalnost u brizi za svoje stvari,
- spremnost da se preuzmu manje obaveze,
- svjesnost o potencijalnim opasnostima: o opasnim predmetima, igrama, prometu,
- znanje kako se zauzeti za sebe, otvorenost i komunikativnost,
- samopouzdanje, povjerenje u sebe i svoje sposobnosti: znanje što zna, što može, ali i što mu/joj je teško...,
- motiviranost za polazak u školu, veselje zbog kretanja u školu.

Što kažu propisi

10

Upis u prvi razred osnovne škole reguliran je Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi te Pravilnikom o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava.

U prvi razred osnovne škole upisuju se djeca koja su do 1. travnja tekuće godine navršila 6 godina.

Ured državne uprave u nadležnoj županiji daje obavijest o upisu djece u 1. razred i o rasporedu utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta (preglede djeteta), koja je istaknuta na oglasnoj ploči u dječjem vrtiću, školi, Zavodu za javno zdravstvo. Procjenu psihofizičkog stanja djeteta provodi Stručno povjerenstvo škole koje čine nadležni školski liječnik – specijalist školske medicine, stručni suradnici škole (pedagog i/ili psiholog i/ili edukator-rehabilitator i/ili logoped), učitelj razredne nastave i učitelj hrvatskog jezika.

Postupak upisa u prvi razred osnovne škole

Liječnički pregled djeteta koji se provodi u zdravstvenoj ustanovi:

Obuhvaća opći pregled tjelesnog razvoja, laboratorijske pretrage, cijepljenje, stomatološki pregled, uvid u medicinsku i drugu dokumentaciju djeteta, razgovor s roditeljem.

Roditelj prvo treba predbilježiti dijete za liječnički pregled u Zavodu za javno zdravstvo nadležne županije – Služba za školsku i sveučilišnu medicinu.

U zakazanom terminu treba doći s djetetom i donijeti medicinsku dokumentaciju.

Procjenu psihofizičkog stanja djeteta koja se provodi u osnovnoj školi kojoj dijete pripada prema upisnom području:

Članovi Stručnog povjerenstva škole procjenjuju psihofizičko stanje djeteta i daju mišljenje o njemu.

Nakon procjene obavlja se razgovor s roditeljem, koji ima pravo uvida u mišljenje i prijedlog svakog člana povjerenstva.

Upis u pripadajućoj osnovnoj školi provodi se prema pozivu ili obavijesti koja je istaknuta na školi.

Stručno povjerenstvo škole donosi mišljenje i na temelju njega prijedlog:

- o redovitom upisu djeteta u prvi razred osnovne škole,
- o prijevremenom upisu djeteta u prvi razred osnovne škole,
- o odgodi upisa u prvi razred osnovne škole, ili
- o primjerenom programu osnovnog obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju.

Prijevremeni upis u školu

Iznimno, na zahtjev roditelja i na prijedlog Stručnog povjerenstva škole, u školu se mogu upisati i mlađa djeca, odnosno ona koja do kraja tekuće godine navršavaju 6 godina. U tom slučaju roditelj treba podnijeti zahtjev za utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta Uredu državne uprave u Županiji (a za stanovnike Zagreba u Gradu Zagrebu) – Službi za društvene djelatnosti. Zahtjev i potrebna dokumentacija podnose se do roka određenog Pravilnikom o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava. Postupak upisa u školu isti je kao i za djecu dorađu za upis u prvi razred osnovne škole.

Odgoda upisa u školu

Upis u prvi razred može se, na prijedlog Stručnog povjerenstva škole, odgoditi za jednu školsku godinu:

- ako dijete zbog svog psihofizičkog stanja nije spremno za polazak u školu, a očekuje se da će se tijekom naredne godine dovoljno psihofizički razviti da bude spremno za polazak u školu,
- ako se dijete nalazi na duljem liječenju ili rehabilitaciji u zdravstvenoj ustanovi.

Dijete kojem je odgođen upis u prvi razred osnovne škole obvezno je, ako to dopušta njegovo zdravstveno stanje, pohađati program predškole i prema potrebi biti uključeno u program podrške i rehabilitacije raznih stručnjaka.

Ako dijete ima veću teškoću u razvoju ili višestruke teškoće, članovi povjerenstva škole utvrđuju bitne činjenice i podatke o djetetu koje su značajne za njegovo cjelovito funkcioniranje tijekom nastavnog procesa te na temelju toga donose prijedlog:

- o upisu u školu uz primjeren program osnovnog obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju, uz koji predlažu specifične metode rada s djetetom, ili
- o privremenom oslobađanju od upisa u prvi razred osnovne škole.

Odluku o prijevremenom upisu djeteta, odgodi ili privremenom oslobađanju od upisa u 1. razred osnovne škole i o primjerenom programu osnovnog obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju donosi Stručno povjerenstvo za utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta Ureda državne uprave u županiji nadležnog za poslove obrazovanja.

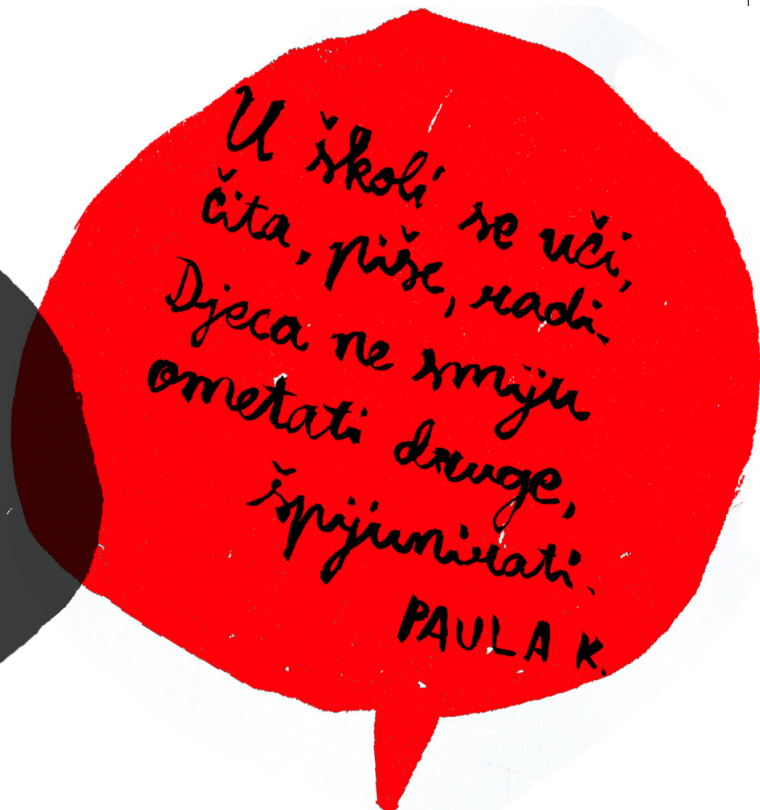
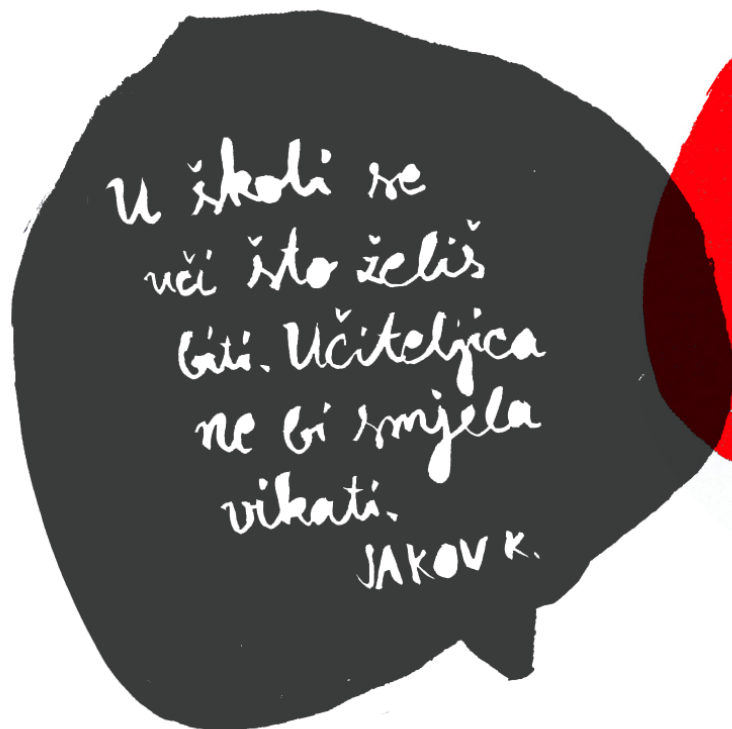
Program predškole je obvezni program odgojno-obrazovnog rada s djecom u godini dana prije polaska u osnovnu školu i dio je sustava odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Za djecu koja pohađaju dječji vrtić, program predškole se provodi u okviru redovitog programa vrtića, a za djecu koja nisu polaznici redovitog programa dječjeg vrtića organizira se program predškole, koji u pravilu traje 250 sati godišnje, u skladu s organizacijom rada dječjeg vrtića. Svako dijete u godini pred polazak u školu mora biti uključeno u program predškole.

Pripremite dijete za pregled kod liječnika i za upis u školu. Kratko mu kažite kamo ide, s kim će razgovarati, što će raditi. Budite mu podrška, hrabrite ga, istaknite njegove jake strane i mogućnosti. Pravodobno upoznavanje djeteta s postupkom kroz koji će proći smanjit će njegovu tjeskobu i zabrinutost. Veselite se školi sa svojim djetetom.

Znate li...

...da se u Centru za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica svake godine provodi program „Slovkići“ koji je osmislila i vodi ga dipl. logopedinja? Program je namijenjen djeci u dobi za polazak u školu koja imaju poremećaje u govorno-jezičnoj komunikaciji te onoj kojoj je zbog govorno-jezičnih poteškoća odgođen upis u prvi razred. Opći ciljevi programa usmjereni su na zadovoljenje djetetovih razvojnih potreba, jačanje njegove pozitivne slike o sebi i stjecanje osnovnih znanja i vještina potrebnih za uspješno uključivanje u program prvog razreda. Specifični ciljevi programa jesu poticanje razvoja govora i predčitačkih vještina te razvoja grafomotorike i vještine pisanja.

Što je spremnost djeteta za školu?

Spremnost za školu u najširem smislu podrazumijeva tjelesnu i motoričku, spoznajnu (intelektualnu), govorno-jezičnu spremnost i komunikaciju, emocionalnu i socijalnu spremnost te motiviranost djeteta. One će mu omogućiti da se bez većih poteškoća prilagodi zahtjevima škole, savlada zadatke koje mu postavlja učiteljica, pokaže rezultate svog napretka i stekne kompetencije potrebne za život. Važno je i jesu li roditelji, obitelj i škola spremni za polazak djeteta u školu.

Često se događa da roditelji prezaštićuju djecu, žele ih „sačuvati“ od suočavanja sa stresom, miješaju se u njihove odnose s vršnjacima, odrađuju njihove aktivnosti umjesto njih i štite ih od svih napora. Tako ne dozvoljavaju djetetu da osjeti radost uspjeha vlastitim zalaganjem. Time mu zapravo poručuju da ne vjeruju kako ono može samo rješavati probleme s kojima se susreću djeca njegove dobi. Suočavanjem s problemima i njihovim rješavanjem dijete razvija samopouzdanje, samosvijest i postaje sigurnije u sebe jer zna da problem može samo riješiti. A bez truda nema uspjeha!

Znate li...

...da se u Centru za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica svake godine provodi program „Grupa za buduće prvašiče“? Njegov je osnovni cilj osnaživanje djece i priprema za polazak u školu, a dio programa namijenjen je i njihovim roditeljima.

Kako pomoći djetetu u pripremi za polazak u školu

14

Kako bi djetetova prilagodba na školu bila što uspješnija, potrebna mu je priprema. Kada se razmišlja o polasku u školu, obično u prvi plan dolaze obrazovni sadržaji. Često se čuje kako neka djeca prije polaska u školu čitaju i pišu, no to ne mora značiti da su ona i spremna za školu. Dijete koje čita i piše može biti nesigurno u kontaktu s vršnjacima i to mu može stvarati poteškoće. U procesu pripreme djeteta za školu važno je kod njega poticati razvoj različitih vještina.

Emocionalna spremnost i socijalne vještine

Emocionalna spremnost za školu podrazumijeva da dijete u određenoj situaciji reagira primjereno svojoj dobi, odnosno kao većina njegovih vršnjaka. Od njega se očekuje da ne bude pretjerano sramežljivo, da se zna zauzeti za sebe, da je spremno i sposobno uključiti se u igru s drugom djecom, da ima bar jednog prijatelja. Isto tako, očekuje se da ustraje čak i kada ne uspije u nečemu, da razumije i poštuje postavljena pravila i ograničenja, da slijedi upute, da prepoznaje osjećaje, imenuje ih i iskazuje na prikladan način te da kontrolira svoje postupke u skladu sa situacijom.

Djetetovo ponašanje u toj dobi uključuje obazrivo ponašanje, suosjećajnost i pomoć, dijeljenje i suradnju, slušanje drugih i pružanje pomoći i zaštite drugima.

PREPORUČUJEMO SLIKOVNICE O DJEČJIM OSJEĆAJIMA:

Moroney, T. 2006. Kada se bojim. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.

Moroney, T. 2006. Kada sam sretan. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.

Moroney, T. 2006. Kada se ljutim. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.

Moroney, T. 2006. Kada sam tužan. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.

Deredel, R. 2005. Jakov se boji mraka. Forum, Zadar.

O emocionalnoj spremnosti ovisi djetetovo zadovoljstvo i lakoća s kojom će se uklopiti u novu sredinu.

Igre i aktivnosti kojima možete pomoći djetetu u razvoju socijalnih vještina i regulacije emocija:

- Dovodite dijete u situacije u kojima je okruženo vršnjacima.
- Zadajte mu scenarije raznih situacija koje će u igri i razgovoru s vama rješavati. Primjer: Marko i Luka igraju se lego–kockama. Tin bi se igrao s njima. Što Tin može napraviti da se uključi u igru? Što bi ti napravio da si na Tinovom mjestu?

- Čitajte s njime slikovnice koje se bave raznim situacijama u svakodnevnom životu djeteta te govore o zdravlju, odnosima u obitelji, osjećajima, različitim ponašanjima. Tijekom i nakon čitanja razgovarajte s njim o pročitanom (npr. Kako bi ti postupio da si se našao na mjestu tog dječaka ili djevojčice? Što bi učinio?). Također možete zadati djetetu da kroz crtež ili strip riješi neki problem.

PREPORUČUJEMO SLIKOVNICE:

Beaucourt, C.; Chalry, I. 2000. Leon, slonić gundalo. Profil, Zagreb.

Cooper, H. 2004. Juha od bundeve. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.

Doinet, M. 2004. Gaston se ne igra s drugom djecom. Forum, Zadar.

Đokić-Pongračić, A. 2003. Nemaš pojma, Grizlijane! Naklada Haid, Zagreb.

Horvat Anić, B. 2003. Zašto sam takav čupav i dlakav? Ispeci reci, Zagreb.

Watt, M. 2009. Plašljiva vjeverica traži prijatelja. Naklada Nika, Zagreb.

Wenninger, B. 1997. Pauli, ti zločesti Pauli. Epta, Ljubljana.

- Čitajte mu i pričajte priče. Iskustvo slušanja priče može biti iscjeljujuće. Bajke i narodne priče zahvaljujući univerzalnim temama i raspletima imaju terapijski, ozdravljajući potencijal. One mogu pružiti nadu i ohrabrenje u suočavanju sa životnim teškoćama, pa će tako pomoći djetetu u pronalaženju izlaza iz njih. Likovi iz bajki ne mole za pomoć. Oni u sebi pronalaze nove mogućnosti i snage. Nakon čitanja priče dobro je s djetetom porazgovarati o značenju priče i postupcima pojedinih likova.

RODITELJIMA PREPORUČUJEMO PROČITATI:

Ortner, G. 1999. Nove bajke koje pomažu djeci. Mozaik knjiga, Zagreb.

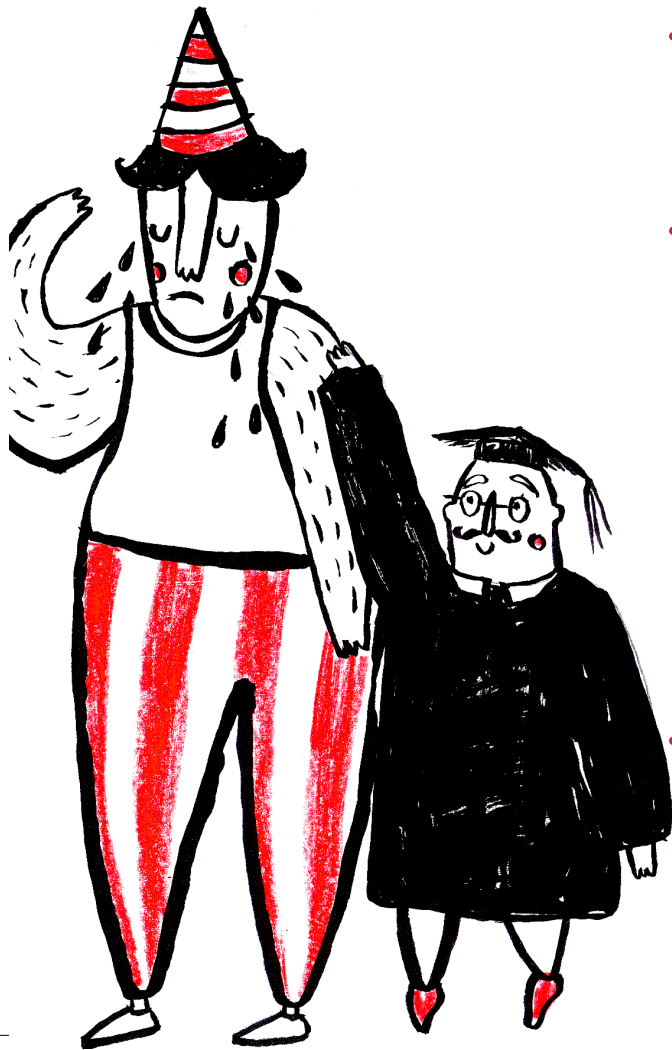
Perow, S. 2010. Bajke i priče za laku noć – Terapeutske priče za djecu. Ostvarenje, Buševac.

- U svakodnevnim životnim situacijama razgovarajte s djetetom o osjećajima. Važno je da ono prepoznaje i imenuje emocije tuge, ljutnje, straha i sreće. Ako prepoznaje kako se osjeća, onda će lakše prepoznati i kako se drugi osjećaju. Možete mu zadati situacije u kojima treba prepoznati osjećaje kod drugih. Evo primjera: Ema je kod prijateljice Tine. Upravo je razbila čašu. Što misliš, kako se osjeća? Dolazi Tinina mama. Što će ona reći Emi? Kako se Ema sada osjeća? Je li Tinina mama umirila Emu?

škola je za
učiti kako
biti dobar prijatelj,
kako prelaziti cestu,
učiti i pjesmice i pisati.

ANDREA Z.

Igrajte s njime igre:

- Što kaže ovo lice (igra se s fotografijama iz časopisa, fotografijama ili crtežima lica koji pokazuju određenu emociju, a dijete pogađa što osoba na slici osjeća, po čemu to zaključuje, priča nam što bi nam to lice ispričalo).
- Memory s emocijama (izradite memory-kartice sa slikama emocija, a dalje se igra kao Memory).
- Pantomima osjećaja (dijete i roditelj izrade kartice koje označavaju razne emocije, dijete izvuče jednu karticu i pantomimom odglumi osjećaj).
- Pogodi osjećaj (određenu rečenicu, npr. *Idem u park* kažemo npr. ljutitim tonom i s ljutitim izrazom lica, a dijete pogađa o kojem je osjećaju riječ). Važno je da u igru uključite više osjećaja (sreća, tuga, ljutnja i strah) te da se u ulogama izmjenjujete – jednom pogađate vi, a drugi put vaše dijete.
- Društvene igre s pravilima (npr. Čovječe ne ljuti se), pri čemu je važno da ne pristajete na djetetove ideje o mijenjanju pravila s ciljem da ono pobijedi. Važno je da se dijete nauči nositi i s porazom.

Samostalnost

Pojam samostalnosti odnosi se na sposobnost djeteta da se brine o svojim svakodnevnim potrebama i sebi. Od njega se očekuje da zna reći kako se zove i gdje stanuje, da se zna služiti telefonom, da se samostalno odijeva i obuva, samostalno jede i koristi se žlicom i vilicom, prepoznaje potrebu za WC-om i samostalno odlazi na zahod. Važno je da se dijete može odvojiti od roditelja.

Igre i aktivnosti koje potiču razvoj samostalnosti:

- Razvoj samostalnosti kod djeteta najbolje je poticati u svakodnevnom životu i dnevnim aktivnostima, npr. dajući mu da složi svoju odjeću prije spavanja, pospremi pribor nakon jela. Dobro je da dijete ima sitna kućna zaduženja i da ne radite stvari umjesto njega.

- Učite ga praktičnim vještinama kao što su otključavanje i zaključavanje vrata.
- Zajedno šecite do škole kako bi dijete naučilo put od kuće do škole.
- Poučite ga pravilima ponašanja u prometu i na ulici, u trgovini i sl.
- Poučite ga kada, kako i od koga potražiti pomoć.

Usto, za dijete je važno sljedeće:

- Dnevna rutina i ritual – ustajanje na vrijeme, obavezan doručak, odlazak na spavanje u isto vrijeme. Ustaljen dnevni ritam djetetu daje osjećaj sigurnosti.
- Osobni prostor u stanu/kući u kojoj živi.
- Tijekom radnog dana boravak na zraku te vrijeme za slobodnu igru i motoričke aktivnosti.
- Postojanje jasnih pravila ponašanja i granica. To znači da dijete treba znati koja se pravila poštuju u obitelji i koje su posljedice kršenja tih pravila. Za njega je zbunjujuće ako je jednom za neko ponašanje bilo nagrađeno ili se na to nije reagiralo, a drugi put je za isto ponašanje primijenjena dogovorena posljedica.
- Televizija i elektronički mediji ne mogu i ne smiju zamijeniti razgovor roditelja s djetetom, čitanje i zajedničke odlaske u prirodu, kazalište, muzeje, putovanja i sl.

IZLOŽENOST EKCRANIMA

U suvremenoj obitelji velika je dostupnost raznih ekrana, što ima i svoje prednosti i nedostatke. Elektronički sadržaji djeci su zanimljivi, zaokupljaju njihovu pozornost i utječu na njihov razvoj. Imajte uvid u to koliko vaše dijete provodi pred ekranom te kojim je i kakvim sadržajima izloženo. Stručnjaci preporučuju da dijete u dobi od 6 godina ne boravi pred ekranom dulje od jednoga sata dnevno.

Pažnja

Pažnja je usmjerenost na određene podražaje. Na nju utječu brojni čimbenici, između ostalog i naši interesi. Sadržaji koji su nam zanimljivi i koji u nama izazivaju emocionalnu reakciju prije će privući našu pozornost od drugih. Tako će npr. dijete koje voli dinosaure biti usredotočenije na sve što je povezano s njima. No da bismo postigli cilj ponekad se moramo baviti i onim što nam nije zanimljivo, ugodno i privlačno, ali je nužno.

Ta vrsta usmjerene pozornosti potrebna je kako bi se uspjelo u školi, ona je važna komponenta učenja. Bez primjerene pozornosti vrlo je teško savladavati nastavno gradivo. Od djeteta koje polazi u školu očekuje se da sluša i slijedi jednostavne upute, da je u stanju dovršiti započetu aktivnost te da se može usredotočiti na strukturiranu aktivnost najmanje 15 minuta. Djetetova koncentracija može trajati i znatno dulje, do 60 minuta, uz povremene spontane prekide.

Igre i aktivnosti koje potiču razvoj pažnje i koncentracije:

- Igre sa slikama na kojima dijete zapaža detalje. Postavljajte mu pitanja poput: Na kojoj slici ima više crvene boje? Gdje ima više ljudi? Objasni zbog čega tako misliš.
- Igra Memory.
- Radni listići na kojima dijete rješava zadatke, mozgalice, Pronađi sličnosti i razlike.
- Igre za slušnu pozornost, npr. Prepoznaj po zvuku.
- Igre: Leti–leti, Malo i živo (u kojoj vi i dijete nabrajate sve što je malo i živo a da ne ponovite nešto što je već rečeno).
- Igra Na slovo, na slovo (s djetetom nabrajate riječi koje počinju, na primjer, slovom M – kao mjesec. Idete redom dok ne iscrpите većinu riječi sa slovom M). Vrlo je važno da pritom ne ponavljate iste riječi.

RODITELJIMA PREPORUČUJEMO PROČITATI:

Suncov, A. 2010. Pažnja! Razvijajmo pažnju u igri. Planet Zoe, Zagreb.

Imajte povjerenja u svoje dijete. Pomozite mu da prihvati nove obaveze i način života. Ako vi kao roditelj shvatite njegov polazak u školu kao poticaj – i ono će ga tako shvatiti. Imajte povjerenje u školu i učiteljicu pa će ga imati i vaše dijete.

Poticanje govorno – jezičnog razvoja i komunikacije

19

Govor je za čovjeka karakterističan, jedinstven i najviše zastupljen oblik komunikacije. Govor i jezik su povezani, ali nisu identični. Jezik je sustav znakova koji služi kao sredstvo sporazumijevanja. On uključuje govor, ali i pisanje, znakovni jezik i geste. Govor je verbalno sredstvo komunikacije kojim označavamo predmete, pojave, događaje, misli, osjećaje, ideje i odnose. On nosi izrazitu socijalnu komponentu jer njime šaljemo i primamo poruke od drugih. Na proces djetetova usvajanja jezika utječu njegove sposobnosti te interakcija s okolinom. Jezik se dijeli na receptivni i na ekspresivni jezik.

Receptivni jezik odnosi se na sposobnost razumijevanja jezično oblikovanih poruka. Slušanje je temelj učenja govora. Djeca ne slušaju jednako kao odrasli. Teže usmjeravaju i zadržavaju slušnu pažnju, pa ih valja što češće usmjeravati i voditi, slušno poticati.

Aktivnosti koje mogu pomoći u razvoju slušanja i razumijevanja:

- Slušajte dijete, gledajte ga i igrajte se s njime u razini njegovih očiju.
- Pričajte s njime usporenijim tempom te provjerite razumije li vas.
- Ako dijete ima sužen opseg slušnog pamćenja (ne uspijeva zapamtiti ili ponoviti neki slog, riječ, rečenicu), vježbajte s njim kroz igre uz česta ponavljanja.
- Neka djeca teže uočavaju redoslijed riječi u rečenici a riječi koje su im nove, nepoznate ili jezično teške riječi „prečuju“. U tom slučaju ponavljajte djetetu više puta dok ne uspije točno ponoviti.
- Igrajte s djetetom igre slušanja i istraživanja zvuka, igre uočavanja i razlikovanja glasova (s, z, c, š, ž, č), igre slušnog pamćenja, igre s rimom (slušanje, ponavljanje, učenje pjesmica).
- Čitajte djetetu i razgovarajte s njim o knjigama. Komentirajte s njim sve što ga zanima.
- Dijelite s djetetom priče o doživljajima iz svog djetinjstva i obiteljska sjećanja.

PREDLAŽEMO SLIKOVNICE:

Femenić, S. 1986. Trči, trči Trčimir. Školska knjiga, Zagreb.

Peroci, E. 1989. Maca papučarica. Založba Mladinska knjiga, Ljubljana.

Škrinjarić, S. 2004. Plesna haljina žutog maslačka. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.

Vitez, G. 2009. Kako živi Antuntun. Mozaik knjiga, Zagreb.

Zvrko, R. 2011. Grga Čvarak. Mozaik knjiga, Zagreb.

Ekspresivni jezik odnosi se na sposobnost jezičnog izražavanja. Djeca izražavaju svoje želje, potrebe, misli i osjećaje govorom, gestom ili znakovnim govorom. Govorni razvoj kod djece ima određeni redosljed, ali se ne odvija jednako kod svakog djeteta. Neko dijete usvaja govor brže, neko sporije. Uz roditelje, za djetetovo komuniciranje važni su i ostali članovi obitelji. Tu valja izdvojiti djedove i bake koji često imaju drugačiji govorni pristup. Izvan obitelji dijete spontano usvaja nove i drukčije vještine ophođenja i oslovljavanja. Svi su oni važni za njegovo komuniciranje. O govorno–jezičnoj spremnosti djeteta ovisi njegova uspješnost u usvajanju znanja.

Ako niste sigurni je li govorno – jezični razvoj vašeg djeteta uredan, savjetujte se s logopedom, posebno ako primjećujete:

- da je vaše dijete progovorilo kasnije od vršnjaka,
- da govori manje od vršnjaka,
- da koristi samo ograničen broj riječi,
- da koristi kraće i jednostavnije rečenice od vršnjaka,
- da ima teškoća u razumijevanju jezičnih poruka i višestrukih naloga,
- da su mu iskazi agramatični (npr. idem u škola, imam dva sestra),
- da koristi neobičan redosljed riječi u rečenici (npr. u školi bio nisam danas),
- da često ispušta slogove u riječima ili im zamjenjuje mjesta (npr. Zabreg – Zagreb, Madgalena – Magdalena, čapara – čarapa),
- da čini brojne pogreške u izgovoru,
- da je njegov govor teže razumljiv okolini.

Najčešće govorne teškoće u djece predškolske dobi jesu:

dislalija – neispravan izgovor glasova,
mucanje – poremećaj govora u kojem je normalan tijek govora prekinut čestim ponavljanjem ili produljivanjem glasova, slogova ili riječi.

Do polaska u školu djetetov bi govor trebao biti sadržajno raznolik a izgovor svih glasova korektan.

Aktivnosti koje mogu pomoći u razvoju govora:

- Budite dobar govorni model, nastojte govoriti pravilno (bez tepanja i umanjenica, gramatički pravilno).
- Potičite dijete na izražavanje bez obzira na njegove govorno–jezične teškoće.

- Govornim igrama (npr. igre riječima, Dovrši riječ, Jeka, Sastavi riječ) potičite dijete na točan izgovor glasova¹.
- Čitajte mu slikovnice, pjesmice i stihove, pričajte priče, razgovarajte s njim, igrajte igre za bogaćenje rječnika (traženje pitanja na zadanu riječ, Potraži suprotno, Pogodi tko je i što je, Dopuni rečenicu, Tko što radi, Reci zajedničko ime za..., Izmisli priču, slikopriče).
- Potičite ga na usvajanje osnovnih gramatičkih pojmova igrajući s njim igre za vježbanje gramatičkih pravila (upoznavanje imenica, glagola i pridjeva, usklađivanje oblika imenica i pridjeva prema rodu, broju i padežu).
- Potičite ga na komunikaciju kroz igru (Slijedi vođu, ples po uzorku, Izaberi karticu, dramatizacije, samoizražavanje, igre pretvaranja, konstruktivne igre).
- Provodite s njime vrijeme igrajući se bez igračaka. Ništa ne može zamijeniti glas i prisustvo roditelja (npr. igre slijeda glasova, pogađanja, igre uz pjevanje, brojalice uz pljeskanje i pokret, igre prstićima).

¹ Navedene igre opisane su u preporučenim slikovnicama i knjigama za roditelje.

Uključivanjem roditelja i djece u kampanju „Čitaj mi“ za promicanje čitanja naglas djeci od rođenja, akcijama prikupljanja i darivanja slikovnica i knjiga te otvaranjem „Kutaka za čitanje“ u ustanovama u kojima borave djeca doprinosimo kvaliteti rane pismenosti kod djece.

Poticanje rane pismenosti kod djece u predškolskoj dobi, prevencija i rani intervensijski programi smanjit će broj djece s teškoćama u čitanju i pisanju.

PREPORUČUJEMO KNJIGE ZA RODITELJE I DJECU:

Herljević, I.; Posokhova, I. 2002. Govor, ritam, pokret: Pjesme i igre za razvoj govora – Vježbe prstima i rukama za razvoj mikromotorike i govora. Ostvarenje, Buševac.

Horvat–Vukelja, Ž.; Pribić, S. 2009. Slikopriče. Školska knjiga, Zagreb.

Horvat–Vukelja, Ž.; Pribić, S. 2003. Nove slikopriče. Školska knjiga, Zagreb.

Kozlov, J.; Lazar, G. 2008. Vesela škola slog na slog: 10 interaktivnih igara za razvoj predčitačkih vještina. Ostvarenje, Buševac.

Popov, D. 2010. Enciklopedija razvojnih igara za djecu od 3 do 7 godina. Planet Zoe, Zagreb.

Posokhova, I. 2009. 145 logopedskih igara: Zabavne igre i aktivnosti za razvoj govora. Planet Zoe, Zagreb.

Posokhova, I. 2009.: Zabavan jezik u slikama i igrama 2. Planet Zoe, Zagreb.

RANA PISMENOST

Učenje osnova čitanja, pisanja i računanja počinje u ranom djetinjstvu. Predčitačko razdoblje uključuje sva znanja o čitanju i pisanju prije nego što dijete počne čitati i pisati, odnosno prije njegova polaska u školu kada se tim znanjima mora koristiti.

Na proces usvajanja vještina čitanja i pisanja utječu biološke predispozicije (inteligencija, motorički razvoj, vidna i slušna percepcija i jezik), okolinski utjecaji (dostupnost materijala za čitanje, vrijeme provedeno u čitanju, jezično poticanje) i motivacija. Interakcija koju dijete ima s knjigama, novinama i s odraslima u svojoj okolini čini osnovu za razvoj njegova jezika, čitanja i pisanja u kasnijoj dobi. Rana pismenost ne znači i rano čitanje i pisanje!

Poticanje motivacije za čitanje

Čitanje s djetetom je važno za razvoj govora. Njime djeca proširuju rječnik, razvijaju maštu, uče se izražavati. Čitanje je osnova za usvajanje mnogih drugih znanja.

Aktivnosti koje mogu pomoći:

- Osigurajte svaki dan vrijeme za čitanje s djetetom.
- Omogućite mu pristup knjigama.
- Izradite s djetetom „knjige“ koristeći slike članova obitelji i druge slike pronađene u časopisima i ostalom tisku.
- Obratite pozornost na natpise (na ulici, u trgovini, knjižnici i sl.)
- Naučite dijete pravilno listati slikovnicu i pratiti tekst (početak–kraj, slijeva nadesno).
- Motivirajte dijete za razvoj fonološke svjesnosti:
  - igrajte s njime igre riječima i rečenicama,
  - razdvajajte riječi na slogove (ku–ća, ma–ca),
  - u brojalicama i pjesmicama pronalazite i stvarajte nove rime (npr. vuk–luk, kapa–mapa),
  - igrajte igre prepoznavanja glasova na početku i na kraju riječi, prepoznavanja riječi koje započinju istim glasom (npr. zima, zlato),
  - igrajte igre slogovnog stapanja (npr. ko–ka = koka) i slogovne raščlambe (npr. kuća = ku–ća),
  - igrajte igre određivanja broja glasova u riječi (npr. miš = 3),
  - rastavljajte riječi na glasove (npr. pas = p–a–s),
  - spajajte glasove u riječ (npr. z–e–k–o = zeko),
  - igrajte prepoznavanje i imenovanje nekih velikih tiskanih slova.

Poticanje motivacije za pisanje

Pisanje je složena ljudska aktivnost. Za izvođenje grafičkih pokreta važna je koordinacija raznih dijelova ruke: prstiju, šake, podlaktice i nadlaktice, te dobra koordinacija oka i ruke. Važno je poticati grafomotorne vještine: šaranje, bojenje, crtanje i pisanje. Poželjno je da dijete dobro osvijesti svoje prste i vidi što sve može pomoću njih.

Aktivnosti koje mogu pomoći:

- Osigurajte djetetu papir i pribor za pisanje i crtanje.
- Modelirajte s njim (tijestom, glinom, plastelinom).
- Trgajte i režite (papir, tkanine).

- Vežite, nižite i šivajte.
- Crtajte, bojite, podcrtavajte, rješavajte labirinte.
- Konstruirajte likove prema uzorku.
- Vježbajte grafičke ritmove – precrtavanje zadanih likova ili slova.
- Igrajte igre prstima i pjevajte pjesmice.
- Igrajte simboličke igre u kojima dijete koristi pisanje za potrebe igre (igranje doktora, pa npr. piše recept. Tako može vidjeti čemu pisanje sve služi i osjetiti važnost (npr. vlastiti potpis) i korist od pisanja.
- Igrajte igre za poticanje razumijevanja zamjene glasova slovima i obrnuto.

PREPORUČUJEMO KNJIGE ZA RODITELJE I DJECU:

- Osmanova, G. 2010. 150 igara prstićima za razvoj fine motorike i govora. Planet Zoe, Zagreb.
- Oussoren, R. A. 2007. Ples pisanja. Ostvarenje, Buševac.

U školi se uči
matematika,
piše hrvatski,
to ti je kad
učiš one riječi za
koje nisi znao
da postoje.

PETAR K.

U školi učiteljica
uči djecu i treba
imati riježan
ajčćaj prema djeci.

ANA B.

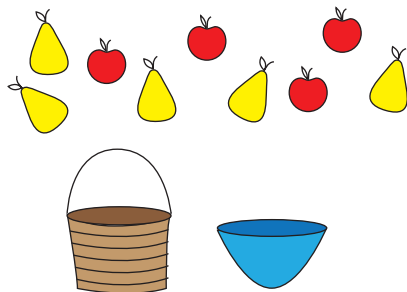
Poticanje predmatematičkih vještina

Dijete upoznaje svijet neposrednim opažanjem svega što ga okružuje. Ono spoznaje svijet svim osjetilima pa tako, na primjer, vidi različite predmete u svojoj okolini, uočava njihove karakteristike i odnose među njima (boja, količina, oblik, udaljenost...). Dijete prepoznaje slike predmeta i povezuje ih s pisanim znakovima. Tako razvija logičko mišljenje.

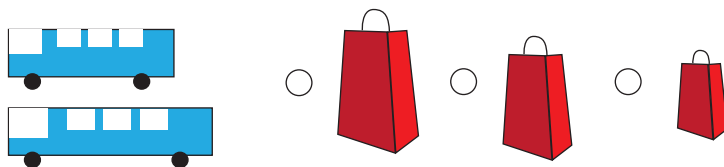
Predmatematičke vještine preduvjet su za svladavanje matematike u školi. Važno je da dijete shvaća pojam količine, broja, veličine i prostornih odnosa. Igre i poticaj za razvoj matematičkih pojmova mogu biti predmeti iz okruženja bliskog djetetu te svakodnevne aktivnosti.

Aktivnosti koje mogu pomoći:

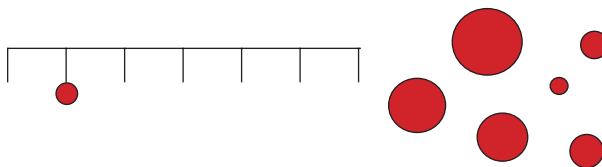
- Razvrstavajte s djetetom predmete i likove prema nekom obilježju (boja, veličina, vrsta). Primjer: Spoji kruške s košaricom, a jabuke sa zdjelom.

- Igrajte igre uspoređivanja, npr. uočavanje odnosa među predmetima: veće–manje–jednako, viši–niži, dulji–kraći, širi–uži, teži–lakši. Primjer: Zaokruži ono što je dulje, označi križićem najveću torbu.

- Potičite ga na aktivnosti nizanja predmeta i održavanje zadanog redoslijeda tako da niže predmete po veličini ili nekom predlošku. Primjer: nacrtaj gdje visi koji balon (od najmanjeg do najvećeg).

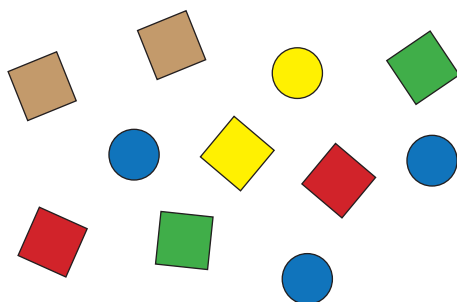
- Igrajte igre Nastavi niz.
Primjer: U prazan prostor ucrtaj lik koji slijedi prema pravilu niza.

- U svakodnevnom životu dajte mu niz uputa koje treba izvršiti.
Primjer: Idi do police, izvadi igru i donesi je do mene, sjedni kraj mene. Složenost radnje određuje se brojem uputa koje je dijete sposobno slijediti.
- Potičite ga na brojanje i prebrojavanje kako bi povezal broj i količinu.
- Igrajte igre orijentiranja u prostoru u odnosu na vlastito tijelo, na druge i u odnosu na određene predmete, npr. lijevo–desno, ispred–iza, gore–dolje, pored–između.
- Igrajte igre orijentacije na papiru (npr. Gore nacrtaj sunce, dolje dječaka a kraj njega loptu).
- Igrajte igre prepoznavanja i imenovanja geometrijskih likova (krug, kvadrat, trokut) i tijela (kugla, kocka, piramida).
- Igrajte igre prepoznavanja istog lika u različitim položajima.
Primjer: Prepoznaje li dijete kvadrat na sve tri slike?

- Potičite ga na vizualno grupiranje predmeta – trenutno određivanje broja predmeta u nekoj cjelini (skupu) bez brojanja.
Primjer: Kad kocka za „Čovječe, ne ljuti se“ padne na broj šest, dijete zna bez brojenja točkica koji je to broj.
- Igrajte igre procjenjivanja – procjenjivanje rezultata bez određivanja točnog odgovora, bez brojenja.
Primjer: Čega je više, kvadrata ili krugova?

- Igrajte igre prepoznavanja brojeva.

Što kada dijete krene u školu?

28

- Upoznajte ga s putem od kuće do škole i sigurnim kretanjem u prometu.
- Naučite ga osnovne podatke o njemu: ime i prezime, adresu, telefonski broj osobe kojoj se može obratiti za pomoć.
- Upoznajte ga s ponašanjem i obavezama kod kuće prije ili poslije škole.
- Dopustite mu da bude korisno u svakodnevnim aktivnostima.
- Razgovarajte što više s njim o svakodnevnim situacijama i događanjima u školi.
- Slušajte ga dok priča, postavljajte mu pitanja, odgovarajte na njih.
- Saznajte što ga veseli, što ga zanima, što ga brine, čega se plaši.
- Organizirajte zajedničke izlete, posjete muzejima, kazalištu, zoološkom vrtu.
- Omogućite mu igru i komunikaciju s vršnjacima i izvan škole.
- Izbjegavajte uključivanje djeteta u mnogo izvanškolskih aktivnosti.
- Ne očekujte savršenstvo, budite realni, ne postavljajte djetetu prevelike zahtjeve.
- Razgovarajte s djetetom o školi, realno i bez zastrašivanja, potičite u njemu ponos što je postao učenik.
- Pohvalite ga za uspjehe, ali i za trud i pokušaje.
- Dajte mu podršku, ohrabrujte ga i vjerujte u njegove sposobnosti.
- Radujte se školi s djetetom.

Kako bi se dijete što lakše snašlo s novim obvezama, jedan je od važnih čimbenika otvorena komunikacija između roditelja i učitelja. To podrazumijeva uzajamno poštovanje, dijeljenje informacija, osjećaja i vještina, dogovaranje i zajedničko odlučivanje. Učiteljica vaše dijete vidi na drukčiji način i u drukčijim okolnostima od vas. Ona mu je iznimno važna osoba u životu. Redovitim odlascima na razgovor u školi pokazujete brigu i interes za djetetovo učenje, ali i za dijete kao osobu. S učiteljicom otvoreno razgovarajte o snagama i interesima svoga djeteta, ali i o poteškoćama s kojima se susrećete. Takvim pristupom i zajedničkim djelovanjem pozitivno utječete na razvoj djeteta, pa tako i na njegov uspjeh i zadovoljstvo školom.

Pojave li se problemi, dijete prvo valja saslušati. Pratite što govori i dajte mu podršku. Ne optužujte ga zbog toga što možda nije onakvo kakvo ste očekivali. Dobra suradnja s učiteljicom i sa školskim osobljem tu će vam svakako pomoći. Ako primijetite da dijete ima veće poteškoće u praćenju gradiva, komunikaciji i slično, potražite pomoć školskog psihologa ili pedagoga, a stručnjaka možete konzultirati i izvan škole. Kod problema u čitanju i pisanju pomoći će logoped.

Djeca se međusobno razlikuju po sposobnostima, temperamentu, interesima i potrebama. Neće svako dijete imati jednako razvijene vještine, niti će jednako usvojiti znanja. Važno je da kreće u školu samosvjesno, da je spremno suočiti se s obrazovnim i socijalnim zahtjevima škole te zahtjevima vezanim uz ponašanje u razredu i na igralištu.

Svako se dijete razvija vlastitim tempom. Dijete ne mora „sve“ znati. Važno je da veselo i bez straha krene u školu, da ima povjerenje u sebe i u svoje sposobnosti. Ako ste neodlučni oko upisa djeteta u školu, posavjetujte se sa stručnjacima.

Promatrajte dijete cjelovito – što sve zna, može, hoće, čega se boji, što mu je teško, kakve su mu navike...

Važno je voljeti i dobro poznavati svoje dijete i imati na umu da ono uči imitiranjem odraslih te da ste vi, roditelji, prvi i najvažniji učitelji svome djetetu.

„Ne volim ga zato što je dobar, već ga volim zato što je moje dijete“.

Tagore

Dodatne bilješke:

1 Izrazi koji se u ovoj knjizi koriste za osobe u muškom rodu neutralni su te se odnose i na muške i na ženske osobe. Iznimku čini izraz „učiteljica“, koja se rabi u ženskom rodu zbog znatno većeg broja učitelja tog spola.

Izjave djece zabilježene su u Dječjem vrtiću Velika Gorica.

Popis preporučenih slikovnica:

- Beaucourt, C.; Chalry, I. 2000. Leon, slonić gundalo. Profil, Zagreb.
- Cooper, H. 2004. Juha od bundeve. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Deredel, R. 2005. Jakov se boji mraka. Forum, Zadar.
- Doinet, M. 2004. Gaston se ne igra s drugom djecom. Forum, Zadar.
- Đokić–Pongrašić, A. 2003. Nemaš pojma, Grizlijane! Naklada Haid, Zagreb.
- Femenić, S. 1986. Trči, trči Trčimir. Školska knjiga, Zagreb.
- Horvat–Anić, B. 2003. Zašto sam takav čupav i dlakav. Ispeci reci, Zagreb.
- Horvat–Vukelja, Ž.; Pribić, S. 2009. Slikopriče. Školska knjiga, Zagreb.
- Horvat–Vukelja, Ž.; Pribić, S. 2003. Nove slikopriče + slikorječnik. Školska knjiga, Zagreb.
- Kozlov, J.; Lazar, G. 2008. Vesela škola slog na slog: 10 interaktivnih igara za razvoj predčitačkih vještina. Ostvarenje, Buševac.
- Moroney, T. 2006. Kada se bojim. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Moroney, T. 2006. Kada sam sretan. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Moroney, T. 2006. Kada se ljutim. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Moroney, T. 2006. Kada sam tužan. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Peroci, E. 1989. Maca papučarica. Založba Mladinska knjiga, Ljubljana.
- Škrinjarić, S. 2004. Plesna haljina žutog maslačka. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Vitez, G., 2009. Kako živi Antuntun. Mozaik knjiga, Zagreb.
- Watt, M. 2009. Plašljiva vjeverica traži prijatelja. Naklada Nika, Zagreb.
- Wenninger, B. 1997. Pauli, ti zločesti Pauli. Epta, Ljubljana.
- Zvrko, R., 2011. Grga Čvarak. Mozaik knjiga, Zagreb.

Popis preporučenih multimedija i aplikacija:

- Butorac, Z, Lenček, M. Ljeljak–Turžanski, S. 2008. Čitajmo zajedno: Multimedijski pristup čitanju (CD–ROM). Hrvatska udruga za disleksiju, Zagreb.
- Spotstudio (Zagreb). 2003. Poštujte naše znakove: interaktivni CD–ROM. Croatia film, Zagreb.
- Radas, N. 2007. Silabus brojevi: učenje s užitkom (CD–ROM). Gideon–multi-media, Split.
- Sunčica među brojevima (CD–ROM + brošura). 2003. 32 bita. Zagreb.
- Sunčica među slovima (CD–ROM + brošura). Sys Print, cop. 2003. Zagreb.
- Sunčica u prirodi (CD–ROM + brošura). 32 bita, cop 2003. Zagreb.
- Učim slova i brojke s Hlapićem: interaktivni CD–ROM. Croatia film, cop. 2007. Zagreb.

internetska stranica <http://www.ict-aac.hr/index.php/hr/ict-aac-razvijene-aplikacije/apple-ios-aplikacije> na kojoj možete pronaći i besplatno preuzeti sljedeće aplikacije: Matematički vrtuljak, Slovarica, Matematička igraonica, E-galerija, Pamtilica, Domino brojalica...

Popis preporučenih časopisa za djecu:

Prvi izbor. Mozaik knjiga, Zagreb.

Smib. Školska knjiga, Zagreb.

Radost. Večernji list, Zagreb. Dostupno na <http://www.radost.hr/>.

Korištena literatura:

Čudina–Obradović, M. 1995. Igrom do čitanja. Školska knjiga, Zagreb.

Čudina–Obradović, M. 2012. ABC: Čitanje prije škole: Radni listovi za djecu od 5 do 7 godina. Školska knjiga, Zagreb.

Early Literacy (članak). Dostupno na: <http://www.zerotothree.org/child-development/early-language-literacy/earlyliteracy2pagehandout.pdf> (pristupljeno 21. veljače 2015. g.)

Herljević, I.; Posokhova, I. 2002. Govor, ritam, pokret: Pjesme i igre za razvoj govora – Vježbe prstima i rukama za razvoj mikromotorike i govora. Ostvarenje, Buševac.

Hitrec, G. 1991. Kako pripremiti dijete za školu. Školska knjiga, Zagreb.

Hrvoj, V.; Puškarić, K. 2000. Pokušaj nešto novo: Vježbenica za razvoj grafomotorike 2. FoMa, Zagreb.

Temelji ranog djetinjstva. 2013. Ur. Ljubešić, M. Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu HURID, Zagreb.

Ivanovsky, O.; Gadasin, L. 2010. Vesela škola s logopedom. Planet Zoe, Zagreb.

Jeić, M.; Jeić, T. 2000. Školica: zadaćici za buduće đake. Tipex, Zagreb.

Jensen, E. 2005. Poučavanje s mozgom na umu. Educa, Zagreb.

Kozlov, J.; Lazar, G. 2008. Vesela škola slog na slog. Ostvarenje, Buševac.

Kako pomoći djetetu u učenju (prezentacija). Dostupno na: <http://www.razredna-nastava.net/> (pristupljeno 27. siječnja 2015. g.)

Likierman, H.; Muter, V. 2007. Pripremite dijete za školu. Ostvarenje, Buševac.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. 2014. Narodne novine 5/2015, Zagreb.

Nikić, I. 2008. Svezalica: Vesela vježbenica za učenje kroz igru. Školska knjiga, Zagreb.

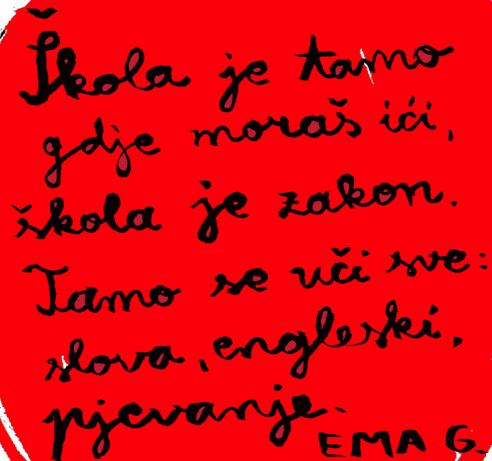
Ortner, G. 1999. Nove bajke koje pomažu djeci. Mozaik knjiga, Zagreb.

- Osmanova, G. 2010. 150 igara prstićima – za razvoj fine motorike i govora. Planet Zoe, Zagreb.
- Oussoren, R. A. 2007. Ples pisanja. Ostvarenje, Buševac.
- Perow, S. 2010. Bajke i priče za laku noć: Terapeutske priče za djecu. Ostvarenje, Buševac.
- Popov, D. 2010. Enciklopedija razvojnih igara za djecu od 3 do 7 godina. Planet Zoe, Zagreb.
- Posokhova, I. 2009. 145 logopedskih igara: Zabavne igre i aktivnosti za razvoj govora. Planet Zoe, Zagreb.
- Posokhova, I. 2009. Zabavan jezik u slikama i igrama 2. Planet Zoe, Zagreb.
- Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava. 2014. Narodne novine, 67/14, Zagreb.
- Raditi s djecom, mladima i obitelji: Iskustva Centra za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica. 2010. Ur. Puljiz, S. Centar za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica, Velika Gorica.
- Puškarčić, K. 1999. Do škole kroz godišnja doba. FoMa, Zagreb.
- Starc, B. i sur. 2004. Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Suncov, A. 2010. Pažnja! Razvijajmo pažnju u igri. Planet Zoe, Zagreb.
- Tkačenko, T. 2012. Velika knjiga aktivnosti i vježbi za razvoj govora. Planet Zoe, Zagreb.
- Vasta, R. i sur. 1998. Dječja psihologija. Naklada Slap, Jastrebarsko.
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjošknoj školi. Dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/317/> (pristupljeno 7. veljače 2015.)

Škola je tamo
gdje moraš ići,
škola je zakon.
Tamo se uči sve:
slova, engleski,
pjevanje.

EMA G.

Ovakva publikacija sigurno može doprinijeti boljem snalaženju roditelja u specifičnoj razvojnoj fazi obitelji – polasku djeteta u školu, a rezultat može biti bolja priprema djeteta za školu. Sve navedeno povećava mogućnost da dijete svoje prvo iskustvo sa školom doživi pozitivno, uspješno se nosi i s gradivom i s međuljudskim odnosima te razvije pozitivan stav prema obrazovanju, što je važan korak na njegovu razvojnom putu prema sretnom, odgovornom i produktivnom članu društva.

Izv. prof. dr. sc. Martina Ferić

U ovom priručniku će roditelji naći informacije o razvojnim značajkama djeteta predškolske dobi, aspektima djetetova funkcioniranja i razvoja koje treba poticati, kao i savjete kako i čime to činiti. Vjerujem kako će na taj način prvi koraci mališana u svijetu škole biti sigurniji i za njih i njihove roditelje te da će ih to ohrabriti i potaknuti na cjeloživotno učenje.

Prof. dr. sc. Gordana Kuterovac Jagodić